

Акимова О.В.

Donbas State Engineering Academy (Kramatorsk)

FINANCIAL INCLUSION AND OTHER PREREQUISITES OF DEVELOPMENT OF FINANCIAL INTELLIGENCE IN UKRAINE

Summary

The main prerequisites of development of financial monitoring in Ukraine as a tool of prevention and counteraction to money laundering are investigated. They are as follows: the avalanche growth of informal and illegal sectors of economy, distribution of crime, including criminal and quasicriminal methods of primary accumulation of the capital; imbalance of regulation of business activity; formation of an oligarchical relations of the authorities and the business; improvement of perception of corruption in the conditions of depreciation of work, conscientiousness; wide use of offshore schemes, low level of a financial inclusion of the population. Possibilities of the state to control a turnover of financial resources and to prevent use of a financial system by criminals are reduced as a result. Increase in effectiveness of system of financial monitoring has to proceed from need of increase in level of a financial inclusion.

Keywords: financial monitoring, prerequisites, a financial inclusion, corruption, complexity of business, evasion from the taxation.

УДК 336.02

ОЦІНКА ВОЛАТИЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ УКРАЇНИ

Кислюк А.П.

Донбаська державна машинобудівна академія

Статтю присвячено оцінці волатильності податкових надходжень України. Доведено, що головним джерелом нейтралізації негативних тенденцій у період кризи є акцизне оподаткування. Найзначнішим джерелом податкових надходжень, яке впливає на їх волатильність, є податок на додану вартість. Під час макроекономічної нестабільності відбуваються релевантне зниження доданої вартості. Проте, таке зниження є менш еластичним у порівнянні із фінансовим результатом до оподаткування та номінальним доходом. Тому, вважається доцільним регулювання волатильності податкових надходжень ПДВ також через зміну ставки податку. Податок на прибуток підприємств значно підвищує волатильність податкових надходжень через значну чутливість суб'єктів господарювання до макроекономічних коливань. Пропонується у період економічного зростання починати знижувати ставку податку, превентивно стимулюючи ділову активність у часи кризи, формуючи резерв доходів бюджету. ПДФО є найбільш стабільним податковим джерелом надходжень до бюджету через те, що уряд вчасно регулює соціальні стандарти, зокрема, підвищує мінімальну заробітну плату. Саме такий шлях регулювання (через базу оподаткування за умови стабільної або зниженої ставки податку) бачиться найбільш прийнятним в умовах макроекономічної нестабільності.

Ключові слова: оцінка, волатильність, податкові надходження, макроекономічна нестабільність, еластичність.

Постановка проблеми. Процеси макроекономічної нестабільності, які супроводжують країну в останні роки, посилені інфляційні процеси потребують відповідного темпу зростання доходів бюджету. Таке зростання досягається шляхом оптимальної податкової політики, здатної, з одного боку, забезпечувати надходження в обсягах, необхідних державі для виконання своїх функцій, а з іншого – стимулювати виробників, створювати сприятливий інвестиційний клімат, підтримувати платоспроможний попит. Оцінка волатильності податкових надходжень у цьому процесі оптимізації відіграє одну з визначальних ролей, уможливаючи ґрунтовно визначити вектор податкового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Удосконаленню напрямів регулювання податкової політики, визначенню оптимального оподаткування, яке сприятиме економічному зростанню, присвячено чимало праць вітчизняних вчених

[1-6]. Проте і на сьогодні відсутнє єдине бачення виходу з кризи через податкові важелі. Дослідження волатильності, мінливості, чутливості податкових надходжень носять фрагментарний характер, що обумовило мету даної роботи.

Метою статті є оцінка волатильності податкових надходжень України, як інструментарій визначення вектору податкової політики в умовах макроекономічної нестабільності.

Викладення основного матеріалу. Для аналізу волатильності податкових надходжень застосовується два типи статистичних заходів.

Перший набір показників орієнтований на загальну суму нестабільності доходу та включає розрахунок середнього значення відсотковій зміні для кожного податкового джерела, а також наступні характеристики:

розмах варіації, як різниця між максимумом та мінімумом темпів приросту;
середнє лінійне відхилення:

$$a = \frac{\sum_{i=1}^n |x_i - \bar{x}|}{n}, \quad (1)$$

де a – середнє лінійне відхилення;

x – темп приросту податкових надходжень в окремий період;

\bar{x} – середнє значення темпу приросту податкових надходжень,

n – кількість спостережень;

дисперсія, яка характеризує міру відхилення значень навколо середнього. Під час аналізу даних до 30 спостережень рекомендується використовувати незміщену виборчу дисперсію:

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}, \quad (2)$$

де s^2 – виборча незміщена дисперсія, розрахована по даним спостережень;

середньоквадратичне відхилення:

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}} \quad (3)$$

де s – незміщене середньоквадратичне відхилення.

Чим більше стандартне відхилення, тим більш нестабільним є надходження податку. Більш значущий спосіб вимірювання волатильності полягає в тому, щоб виділити будь-яку тенденцію в серії та досліджувати волатильність відсотків відхилень навколо тренду. Задля цього у роботі застосовуємо показники річних відсоткових зміни (стохастичні тенденції) податкових надходжень;

коефіцієнт варіації, тобто середньоквадратичне відхилення, поділене на середнє арифметичне темпу приросту:

$$v = \frac{s}{x} * 100\%. \quad (4)$$

Вважається, що у разі $v \leq 30\%$, то варіація слабка, сукупність спостережень стабільна;

коефіцієнт осциляції, який характеризує міру відхилення середнього значення від максимального та мінімального значень (розмаху варіації).

Другий напрям аналізу волатильності полягає у визначенні еластичності, тобто показника, який характеризує наскільки чутливим є податкові надходження до змін в макроекономічних показників під час ділового циклу. Цей статистичний показник стосується вирішує два пов'язаних питання: щодо наявності співвідношення між надходженнями від податків та зміною макроекономічних індикаторів та щодо зміни темпів приросту податків у порівнянні з економічним циклом.

Аналіз податкових надходжень пропонувано проводити в розрізі чотирьох найсуттєвіших податків: податку на прибуток, ПДВ, ПДФО та акцизного податку.

Як свідчать наведені дані (табл. 1), податкові надходження України протягом 2005-2014 рр. характеризуються значною волатильністю – середньоквадратичне відхилення темпів приросту у цей період складає 21,37%, а коефіцієнт їх варіації – 104,97 п.п.

Проаналізуємо темпи приросту надходжень окремих видів податків та зведемо дані у табл. 2.

Порівнюючи середнє значення річного приросту за податками, слід констатувати, що ПДВ

та акцизний податок перевищують середні темпи зростання сукупних податкових надходжень, в той час коли середні темпи приросту ПДФО та податку на прибуток є нижчими.

Таблиця 1

Аналіз волатильності темпів приросту податкових надходжень

Показник	Податкові надходження
Середнє	20,36%
Розмах варіації	128,30%
Середнє лінійне відхилення	18,05%
Дисперсія	4,57%
Середньоквадратичне відхилення	21,37%
Коефіцієнт варіації	104,97%
Коефіцієнт осциляції	684,03%

Таблиця 2

Аналіз волатильності темпів приросту надходжень окремих видів податків

Показник	ПДВ	ПДФО	Акцизний податок	Податок на прибуток
Середнє	30,24%	17,98%	22,22%	12,79%
Розмах варіації	128,30%	32,26%	69,16%	45,18%
Середнє лінійне відхилення	32,44%	11,00%	11,40%	22,08%
Дисперсія	17,66%	1,74%	3,66%	7,29%
Середньоквадратичне відхилення	42,02%	13,20%	19,13%	27,01%
Коефіцієнт варіації	138,96%	73,41%	86,08%	211,15%
Коефіцієнт осциляції	451,15%	196,55%	331,90%	595,17%

Найбільша волатильність властива ПДВ та податку на прибуток – середньоквадратичне відхилення складає 42,02% та 27,01% відповідно. Це призвело до високого значення коефіцієнту варіації за цими податками – 138,96 п.п. та 211,15 п.п. Високою є і осциляція вищезначених податків – 451,15 п.п. та 595,17 п.п. відповідно. Найнижча волатильність спостерігається за ПДФО.

Що стосується окремих джерел, то податок на прибуток корпорації показує найвищу волатильність. Найбільш негативне відхилення від середньорічного темпу приросту податок на прибуток продемонстрував у 2009 р. та у 2014 р. Зниження темпів приросту податку на прибуток протягом 2012-2013 рр. обумовилося також впливом реформування податкового законодавства. У цей період щорічно відбувалося зниження ставки податку. Нами було проведено коригування надходжень податку на прибуток з врахуванням ставки (переведення її до 18%, яка є чинною на сьогодні). Отримані дані з волатильності податку на прибуток показали її зменшення протягом 2012-2013 рр. Таким чином, слід констатувати, що найменшою волатильністю податок на прибуток характеризувався у 2006 р., 2010 р., 2012-2013 рр. Найбільш позитивно оцінюється податкова політика 2010-2011 р., коли анонсовані урядом зміни зниження ставки податку сприяли збільшенню податкових надходжень у 2011 р.

Звісно, така тенденція також пов'язана із намаганням суб'єктів підприємництва показати більший фінансовий результат у 2011 р., фіктивно занижуючи його у 2010 р.

Податок на доходи фізичних осіб, який має найнижчу волатильність, характеризується її зростанням у 2007 р., коли базову ставку ПДФО було збільшено до 15% з 13%, та у 2009 р. на фоні загальної кризи. При цьому, слід зазначити, що протягом 2009-2014 рр. відхилення від середнього темпу приросту податку було від'ємним. Виключення впливу ставки податку на надходження податку на доходи фізичних осіб вказує на стабільні темпи зростання надходжень протягом 2005-2008 р., позитивне зменшення волатильності податку у 2011 р.

Найбільш суттєвим за своєю питомою вагою у надходженнях до бюджету є податок на додану вартість. Середні темпи його зростання є вищими ніж сукупних податкових надходжень, тому саме це джерело, разом із акцизним податком, забезпечує компенсацію втрати надходжень від податку на прибуток та ПДФО під час макроекономічної нестабільності. Найвища волатильність ПДВ спостерігається у 2005 р., 2008 р. (позитивне відхилення від середнього рівня приросту) та у 2009 р., 2013 р. (негативне відхилення від середнього рівня приросту). Найменшою волатильністю податок характеризувався протягом 2007 р. 2011 р., коли в економіці України спостерігався підйом ділової активності, не позначився значним чином на зростанні податку на додану вартість. На наш погляд, це було певним упущенням уряду того часу, яке не дозволило стабілізувати подальше збільшення податку протягом 2012-2013 рр.

Акцизне оподаткування, яке не дозволило поглибити кризу у 2009 р. через зниження інших податків, продовжує і останнім часом набувати стабілізуючої ролі. «Піку» волатильності акцизний податок зазнав у 2009 р., коли відбулося суттєве реформування (підвищення) ставок оподаткування та ціни підакцизних товарів. Політика регулювання податку протягом 2010-2011 рр. мала цілком обгрунтований характер – вона була спрямована на зменшення його волатильності, проте зниження ставок податку на окремі види товарів у кризовому 2013 р. (наприклад, ставок на тютюнові вироби) негативно позначилося на подальших надходженнях до бюджету. Подальші дії уряду мали стабілізувати обсяг надходжень від акцизного оподаткування, що тим самим дозволило відновити поповнення Державного бюджету.

Проаналізуємо податкові надходження в розрізі їх еластичності, яка відображає відносну зміну їх обсягу щодо процентної зміни ВВП.

У таблиці 3 наведено розрахунок еластичності фактичних податкових надходжень до зміни но-

мінального ВВП.

Розрахунки свідчать, що в Україні коефіцієнт еластичності податків змінюється протягом 2005-2014 рр. Нееластичними податками надходження були у 2007 р. (0,74), у 2010 р. (0,70), у 2012-2014 рр., що було зумовлене реформуванням податкових ставок та пільг (зменшення ставки податку на прибуток підприємств, зміна пільгового оподаткування за ПДВ та ін.). Якщо у 2007 р. найнижчою еластичністю обумовлювалися ПДВ, акцизний податок та податок на прибуток підприємств, у 2010 р. – ПДВ та ПДФО, то у 2012-2014 рр. зниження еластичності відбулося внаслідок недостатніх надходжень ПДВ та податку на прибуток підприємств, які не відповідали зростаючому номінальному ВВП.

Значне підвищення коефіцієнта еластичності (до 3) відбулося у 2009 р., яке було спричинене значним падінням економіки та перевищуючим його падінням надходжень податків – ПДВ та податку на прибуток підприємств, в той же час підвищення акцизного оподаткування не дозволило значно знизити податкові надходження.

Підвищення коефіцієнту еластичності податкових надходжень у 2011 р., натомість, викликано зростанням ПДВ та податку на прибуток, що свідчить про відновлення виробництва та ділової активності у цей рік.

Подальші роки (2012-2014 рр.) характеризуються низькою еластичністю податкових надходжень, причому у 2013 р. при зростанні ВВП спостерігалось падіння обсягу надходжень всіх податків, окрім податку на доходи фізичних осіб.

Проаналізуємо еластичність окремих податкових надходжень до факторів, що визначають їх обсяг.

Податковою базою ПДВ є обсяг реалізації продукції (товарів та послуг). Врахування аспектів відшкодування ПДВ визначає базу додану вартість в економіці, яка являє собою різницю між випуском продукції та її споживанням. Розрахуємо еластичність ПДВ з врахуванням відшкодування до темпів приросту доданої вартості та порівняємо даний показник з чутливістю до змін ВВП (табл. 4).

Еластичність ПДВ до валової доданої вартості та ВВП корелюють між собою. Наявність незначних розбіжностей у показниках викликана наявністю податкових пільг з ПДВ. Зважаючи на пряму пропорційну залежність зростання валової доданої вартості та ВВП, можемо вважати, що зменшення волатильності ПДВ може бути досягнуте через регулювання ставки оподаткування у бік зростання та ліквідації пільгового нарахування податку, а базою для прогнозування ПДВ можна обрати валову додану вартість.

Проаналізуємо еластичність податку на прибуток у відповідності до фінансових результатів

Таблиця 3

Розрахунок еластичності фактичних податкових надходжень до зміни номінального ВВП

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Податкові надходження	2,03	1,30	0,74	1,54	3,00	0,70	1,81	0,88	-0,63	0,54
ПДВ	2,30	1,67	0,51	2,35	1,59	0,36	1,78	0,82	-0,54	0,54
Податок на доходи фізичних осіб	1,12	1,36	1,38	1,22	0,84	0,79	0,89	1,56	1,92	0,55
Акцизний податок	0,66	0,36	0,60	0,80	-18,90	1,67	0,98	1,59	-1,48	2,99
Податок на прибуток підприємств	1,62	0,50	0,83	1,49	8,45	1,19	1,80	0,15	-0,46	-3,50

діяльності суб'єктів господарювання (табл. 5). До розрахунку прийнято темпи приросту податку на прибуток, що виключають вплив зміни ставки відсотка, тобто відображають більшою мірою автоматичне регулювання надходжень впродовж періоду, що розглядається.

Як свідчать розрахунки, скоригований податок на прибуток підприємств дуже чутливий до змін ВВП. Кореляція спостерігається і за динамікою чутливості скоригованого податку на прибуток до фінансових результатів до оподаткування підприємств, що одержали прибуток, та еластичністю ВВП до фінансових результатів. Таким чином, можна зробити висновок, що нестабільною є податкова база нарахування податку, що викликає значні зміни податкових надходжень. Отже, наведене підтверджує висновки щодо необхідності обмеження ролі оподаткування прибутку підприємств в умовах макроекономічної нестабільності та регулювання податкової бази для забезпечення економічного зростання.

Проаналізуємо еластичність ПДФО у зв'язку із зміною мінімальної та номінальної заробітної плати. При цьому обсяги надходжень податку також скоригуємо для виключення впливу зміни ставки податку на доходи фізичних осіб (табл. 6).

Проведений аналіз дозволив встановити тісний зв'язок між еластичністю ПДФО до мінімальної заробітної плати та еластичністю номінальної заробітної плати до мінімальної. Найнижча еластичність (близько одиниці) спостерігається за чутливістю ПДФО до номінальної заробітної

плати. Враховуючи еластичність останньої до мінімальної заробітної плати та можливість регулювати через неї надходження ПДФО, вважаємо, що саме вплив на мінімальну заробітну плату з боку уряду дозволяє стабілізувати надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджету.

Проаналізуємо надходження від акцизного оподаткування та їх зв'язок із темпами приросту фізичного обсягу основних підакцизних товарів (табл. 7).

Як свідчать наведені розрахунки, податкова база акцизного оподаткування доволі стабільна. Значне зростання ставок акцизів у 2009 р. не вплинуло значним чином на зниження обсягів споживання підакцизних товарів. Можливо констатувати, що ВВП є еластичним відносно змін реалізації підакцизних товарів. Зважаючи на те, що с 2010 р. йде майже щорічне скорочення споживання бензину, дизельного пального, алкогольних напоїв, тютюнових виробів темпи ВВП не залежали від такого зниження. Компенсація зниження фізичного обсягу досягалася зростанням ціни підакцизних товарів, яка корелює із курсом валюти та іншими зовнішніми факторами.

Таким чином, можна зробити висновок, що підвищення акцизного оподаткування не впливає значним чином на обсяги реалізації підакцизних товарів та ВВП, тому регулювання волатильності податкових надходжень акцизного податку уможливується через зміну ставки.

Висновки. Таким чином, аналіз волатильності податкових надходжень дозволяє констатувати наступні факти:

Таблиця 4

Коефіцієнт еластичності ПДВ до валової доданої вартості та ВВП

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефіцієнт еластичності ПДВ до валової доданої вартості	5,31	2,23	0,53	1,85	2,42	0,10	2,91	0,80	-1,72	1,20
Коефіцієнт еластичності ВВП до валової доданої вартості	1,16	1,06	1,12	0,88	1,09	0,91	1,16	0,99	0,70	1,10
Коефіцієнт еластичності ПДВ до ВВП	4,60	2,11	0,47	2,10	2,22	0,11	2,50	0,80	-2,46	1,09

Таблиця 5

Коефіцієнт еластичності скоригованого податку на прибуток до фінансових результатів до оподаткування підприємств, що одержали прибуток, та ВВП

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефіцієнт еластичності податку на прибуток до фінансового результату до оподаткування	2,15	0,48	0,48	6,70	1,20	-0,47	1,69	5,71	-0,57	-0,54
Коефіцієнт еластичності податку на прибуток до ВВП	1,62	0,50	0,83	1,49	8,45	1,19	2,39	1,30	2,89	-2,97
Коефіцієнт еластичності ВВП до фінансових результатів до оподаткування	1,33	0,97	0,58	4,49	0,14	0,39	0,71	4,38	-0,20	0,18

Таблиця 6

Коефіцієнт еластичності скоригованого ПДФО до заробітної плати та ВВП

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефіцієнт еластичності ПДФО до мінімальної заробітної плати	1,16	2,21	2,15	1,83	-0,13	2,41	2,69	2,30	0,96	0,00
Коефіцієнт еластичності ПДФО до номінальної заробітної плати	0,85	1,08	1,09	0,95	-0,56	0,84	1,02	0,88	0,75	0,71
Коефіцієнт еластичності номінальної заробітної плати до мінімальної заробітної плати	1,37	2,04	1,98	1,93	0,24	2,89	2,64	2,60	1,28	0,00
Коефіцієнт еластичності мінімальної заробітної плати до ВВП	0,96	0,61	0,39	0,67	-6,28	0,33	0,33	0,68	2,00	0,00
Коефіцієнт еластичності номінальної заробітної плати до ВВП	1,32	1,26	0,78	1,29	-1,50	0,95	0,87	1,77	2,55	0,78

Таблиця 7

**Коефіцієнт еластичності акцизного податку до приросту фізичного обсягу
основних підакцизних товарів та ВВП**

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефіцієнт еластичності акцизного податку до реалізації бензину моторного	-26,44	1,55	1,52	2,21	-43,23	-77,37	-3,60	-6,04	1,02	-1,29
Коефіцієнт еластичності акцизного податку до реалізації дизельного пального	-2,68	1,81	1,14	5,82	-24,70	2,52	28,27	1,98	-0,62	-3,96
Коефіцієнт еластичності акцизного податку до реалізації напоїв алкогольних	1,02	0,56	1,72	1,47	-10,64	-309,47	3,41	6,04	-2,41	-3,90
Коефіцієнт еластичності акцизного податку до реалізації виробів тютюнових	0,97	0,60	1,32	-11,64	-3,31	-3,73	0,69	0,31	1,39	-5,48
Коефіцієнт еластичності ВВП до реалізації бензину моторного	-39,86	4,31	2,54	2,76	2,29	-46,34	-3,69	-3,81	-0,69	-0,43
Коефіцієнт еластичності ВВП до реалізації дизельного пального	-4,04	5,06	1,91	7,28	1,31	1,51	28,96	1,25	0,42	-1,32
Коефіцієнт еластичності ВВП до реалізації напоїв алкогольних	1,54	1,55	2,88	1,83	0,56	-185,37	3,50	3,81	1,63	-1,30
Коефіцієнт еластичності ВВП до реалізації виробів тютюнових	1,47	1,67	2,20	-14,56	0,18	-2,23	0,70	0,19	-0,94	-1,83

головне джерело нейтралізації негативних тенденцій у період кризи 2008–2009 рр. було акцизне оподаткування. Проведений аналіз довів доцільність таких дій уряду та емпірично обґрунтував необхідність регулювання волатильності податкових надходжень через зміну ставки акцизного податку;

найзначнішим джерелом податкових надходжень, яке впливає на їх волатильність, є податок на додану вартість. Історичний вплив економічних циклів на основні податкові доходи держави вказують на два основних чинника: зростаюча частка ПДВ у сукупних надходженнях при нестійкій базі оподаткування не регулюється зміною ставки податку; суттєве підвищення волатильності самого податку на додану вартість. Додана вартість, яка є складовою ВВП, одночасно виступає фактичною базою оподаткування даним податком. Відповідно, під час макроекономічної нестабільності відбуваються релевантне зниження доданої вартості. Проте, таке зниження є менш еластичним у порівнянні із фінансовим результатом до оподаткування та номінальним доходом. Тому, вважаємо доцільним регулювання волатильності податкових надходжень ПДВ також через зміну ставки податку;

податок на прибуток підприємств значно підвищує волатильність податкових надходжень через значну чутливість суб'єктів господарювання до макроекономічних коливань. Проведений аналіз еластичності вказує, що навіть за умов зростання

номінального ВВП, обсяги надходжень від корпоративного оподаткування прибутку знижуються. Через це незначні коливання економічного зростання можуть призвести до суттєвих змін траєкторії державних надходжень. Іншою причиною волатильності стала нестабільна політика регулювання ставок податку на прибуток – зменшення волатильності може бути досягнуто через зменшення ставки податку, а збільшення – через підвищення корпоративного оподаткування прибутку, яке не реалізувалося у податковій політиці України у часи кризи (2009 р. не відбувалося зниження ставки, а у 2011 р. – її підвищення). Вважаємо, що у період зростання слід починати знижувати ставку податку, превентивно стимулюючи ділову активність у часи кризи, формуючи резерв доходів бюджету;

ПДФО є найбільш стабільним податковим джерелом надходжень до бюджету через те, що уряд вчасно регулює соціальні стандарти, зокрема, підвищує мінімальну заробітну плату. Саме такий шлях регулювання (через базу оподаткування за умови стабільної або зниженої ставки податку) бачиться найбільш прийнятним в умовах макроекономічної нестабільності.

Отже, волатильність податків є важливим показником, який дозволяє обґрунтувати методи та інструменти стабілізації податкової політики. Тому подальші дослідження присвятимо формуванню методичного підходу до регулювання волатильності податкових надходжень у період макроекономічної нестабільності.

Список літератури:

1. Гланц В. Н. Інструментарій податкового регулювання: теоретичні та практичні аспекти / В. Н. Гланц // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – Вип. 33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_33/index.html
2. Жарко Р. П. Теоретико-методичні засади удосконалення податкового регулювання підприємницької діяльності [Текст] / Р. П. Жарко : автореф. дис. ... канд. екон. наук. – К., 2006. – 24 с.
3. Чумак О. В. Податкове регулювання в системі фінансової політики держави: сутність та інструменти / О. В. Чумак, О. В. Стрибуль // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2014. – Вип. 11(2). – С. 401-409.
4. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні : монографія / А. І. Крисоватий. – Т. : Карт-бланш, 2005. – С. 252.
5. Крючкова Н. М. Механізм податкового регулювання економічного розвитку України [Електронний ресурс] / Н. М. Крючкова. – Режим доступу: <http://www.dspase.onu.edu.ua.8080/bitstream/123456789/259/1/5>
6. Дедушева М. Рациональність та ефективність прогнозів податкових надходжень в Україні / М. Дедушева // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. – 2015. – № 10. – С. 76-95.

Кислюк А.П.

Донбасская государственная машиностроительная академия

ОЦЕНКА ВОЛАТИЛЬНОСТИ НАЛОГОВЫХ ПОСТУПЛЕНИЙ УКРАИНЫ

Аннотация

Статья посвящена оценке волатильности налоговых поступлений Украины. Доказано, что главным источником нейтрализации негативных тенденций в период кризиса является акцизное налогообложение. Самым значительным источником налоговых поступлений, который влияет на их волатильность, является налог на добавленную стоимость. Во время макроэкономической нестабильности происходит релевантное снижение добавленной стоимости. Однако, такое снижение менее эластично по сравнению с финансовым результатом до налогообложения и номинальным доходом. Поэтому, считается целесообразным регулирование волатильности налоговых поступлений НДС через изменение ставки налога. Налог на прибыль предприятий значительно повышает волатильность налоговых поступлений из-за значительной чувствительности субъектов хозяйствования к макроэкономическим колебаниям. Предлагается в период экономического роста начинать снижать ставку налога, превентивно стимулируя деловую активность в период кризиса, формируя резерв доходов бюджета. НДС является наиболее стабильным источником поступлений в бюджет из-за того, что правительство вовремя регулирует социальные стандарты, в частности, повышает минимальную заработную плату. Именно такой путь регулирования (через базу при условии стабильной или пониженной ставки налога) видится наиболее приемлемым в условиях макроэкономической нестабильности.

Ключевые слова: оценка, волатильность, налоговые поступления, макроэкономическая нестабильность, эластичность.

Kislyuk A.P.

Donbass State Engineering Academy

EVALUATION OF VOLATILITY OF TAX REVENUES OF UKRAINE

Summary

The article is devoted to the assessment of volatility of tax revenues in Ukraine. It is proved that excise taxation is the main source of neutralization of negative tendencies during the crisis period. The most significant source of tax revenue that affects their volatility is value added tax. During the macroeconomic instability, there is a significant decline in value added. However, such a decrease is less elastic compared to the financial result before tax and nominal income. Therefore, it is considered appropriate to regulate the volatility of VAT revenues by changing the tax rate. The corporate income tax significantly increases the volatility of tax revenues due to the high sensitivity of economic entities to macroeconomic fluctuations. It is suggested in the period of economic growth to begin to reduce the tax rate, preventively stimulating business activity during the crisis, forming a reserve of budget revenues. PIT is the most stable tax source of budget revenues due to the fact that the government regulates social standards in time, in particular, increases the minimum wage. It is this way of regulation (through the tax base, provided the stable or reduced tax rate) is seen as the most appropriate in the conditions of macroeconomic instability.

Keywords: estimation, volatility, tax revenues, macroeconomic instability, elasticity.